

U šnoppu reflektora

Kapetan korvete Dušan Ljubiša je živi učesnik borbi protiv njemačkih »živih torpeda« koji su pripremali upad u splitsku luku 12. februara 1945. godine, sa ciljem da unište britansku krstaricu »Delki« koja je boravila na sidrištu.

Jedan od dvojice mornaričkih oficira, očito zadovoljan obavlenim službenim razgovorom, upita svoga druga, više za sebe koliko je sati.

Obojica su mahinalno pogledali svoje satove radi provjere.

— Gle, da vidim tvoj sat! — reče jedan od njih — čini mi se pomalo neobičnim . . .

Na brojaniku su nekada bila utisnuta i dva slova »KM« (Kriegs Marine).

— Da — reče kapetan korvete Dušan Ljubiša razgledajući i sam svoj sat na ruci. — Nekada je pripadao samoubici, njemačkom pilotu eksplozivnog čamca . . .

Onda je, malo po malo, ispričao cio događaj koji se tih hladnih dana dogodio pred splitskom lukom.

U 05.30 sati 12. februara 1945. godine, stražar na izviđačkoj stanici »Sustjepan« čuo je šumove motora, te je po tim šumovima ispravno zaključio da se ulaz u luku Split približavaju neki motorni čamci. Stražar je odmah zatražio od tih nepoznatih čamac na propisan način legitimiranje. te je u tu svrhu u kratkom vremenskom razdoblju ispalio tri puščana metka. Pošto se ni jedan od čamac na ovaj poziv nije odazvao propisnim legitimiranjem, stražar je u pravcu odakle je čuo šum, ispalio rafal iz puškomitraljeza.

Barikade na ulazu, između lukobrana i rta Sutjepan bile su otvorene . . .

Borci na obali su napeto očekivali dalji tok događaja i dalje budno osmatrali . . .

— U ratu ionako čovjek spava »kao zec« pa sam se i ja trgao i pogledao preko balkona prema obali — prisjeća se kapetan korvete Ljubiša. — Vidim, svjetleći tragovi rafala upereni su prema moru,

Dežurni je dao znak za uzbunu! Odbrana luke je munjevito reagirala.

Kroz to vrijeme došao je na izvidnicu i komandir izvidničke stanice »Sustjepan«. Isto tako je odmah bio osvijetljen reflektorom i ulaz u splitsku luku, kojom prilikom su bila primijećena tri čamca, od kojih se jedan nalazio u blizini barikadnih vrata, dok su druga dva čamca bila nešto pozadi njega. Čim su čamci bili osvijetljeni reflektorom, počeli su se bez reda okretati, te se očito vidjelo da ih je reflektorsko svjetlo iznenadilo i zbunilo, po čemu su odmah odgovorni zaključili da se radi o neprijateljskim jedinicama. U to vrijeme već je bila spremna za paljbu I baterija obalskog divizionu IV POS-a, koja se također nalazila na rtu »Sustjepan«, tako da je u momentu kada je reflektor osvijetlio čamce, otvorila vatru iz topova 40 mm i mitraljeza. Međutim, odmah nakon što je reflektor osvijetlio čamce, sa savezničke krstarice »Delhi« koja se nalazila u splitskoj luci, otvorena je mitraljeska vatra u pravcu reflektora, što je vjerojatno trebalo biti upozorenje da se reflektori pogase, da isti ne bi osvijetlio brodove u luci i tako neprijatelju omogućio da izvrši namjeravani napad eksplozivnim čamcima u luci na brodove. Zbog ovoga je reflektor odmah bio pogašen i neposredno iza toga čule su se dvije jake detonacije. Ove eksplozije izazvane su eksplozijom dva iu eksplozivnih čamaca, od kojih je prvi u 05.49 sati pogodio lukobran sa vanjske strane i tu eksplodirao, dok je drugi bio već uplovio u luku i u 05.51 sati bio nepotplen mitraljeskom vatom sa savezničke krstarice »Delhi« nedaleko broda. Nakon druge detonacije reflektor je ponovo rasvijetlio ulaz u luku i pronašao treći čamac, koji se zatim okrenuo i počeo voziti u pravcu Čiova. Reflektor je stalno pratio čamac, dok su 40-milimetarski top i mitraljez »Breda« sa I baterije na Sustjepanu stalno na njega gđali. te ga u blizini rta Čiovo pogodili i potopili uz jaku detonaciju.

Zbog ovog događaja bilo je zabranjeno brodovima isplavljenje iz luke, dok minerska ekipa nije pretražila Splitski kanal, kao i prostor pred lukom.

Odmah po napadu upućena je i raspoloživa motorna torpiljarka da pretraži okolno područje.

TRAGOM OLUPINA

Po otplovljenju van područja barikada, čamac je uzeo kurs uz obalu prema sjevero-zapadu

— Nepoznati predmet livo po pramcu! — izvjestio je osmatrač.

Brod je usmjerio, začas, kurs prema tom predmetu.

— Komad šper-ploče u vodi — reče neko ne sluteći od čega bi to moglo biti.

Oficir se dobro zagledao u izvađeni komad.

— To je sa »živog torpeda« promrsio je pošto je laganu dasku nekoliko puta prevrnuo kroz ruke.

Sa »živog torpeda«?! zgranu se onaj mornar koji maločas nije tome komadu tamno-sivo obojenog drva pridavao nikakvu važnost.

Zar je li moguće?! — čudio se drugi, znači tu mora da su i piloti u blizini.

— Tu su . . . tu negdje, sigurno plivaju ka obali.

Ubrzo su naišli i na krmeni splav za spasavanje, koji je bio ugrađen u takav čamac, pa sada više nikoga nije trebalo ubjeđivati.

— Znači naši artiljerci su imali pun pogodak.

— Pun pogodak!

— Ko zna da li je i koliko živih Nijemaca u našoj neposrednoj blizini?

Možda na moru ima još takvih čamaca.

Zaplovili su uz samu obalu.

ZIVI UHVAĆENI

Negdje kod današnjeg plivališta »Jadrana« motorni čamac je usporio vožnju. Svi su predano osmatrali, svaku stopu, svaki kvadrat morske površine i obalni rub

Ako je neki preživio, onda mora da je ovdje negdje u blizini

Okreni prema »sikama« iza bedema! naredio je drug Ljubiša.

— Drugovi, tamo kao da se nešto kreće Eno, tamo iza onog grebena . . .

Svi pogledi brzo su upereni u onu stranu.

Zaista se nešto miče — odgovoriše skoro u isti glas, već spremni da u slučaju potrebe otvore vatru iz svojih oružja.

Ubrzo se već dobro vidjela silueta čovjeka u tamnom gumenom odijelu. Na nogama je još imao peraje za plivanje, a o pojasu u hermetički zatvorenoj futroli »parabelum«. Na ruci sat.

— Uperio sam automat u njega i povikao da digne ruke u vis — priča kapetan korvete. — Nije se opirao. Brzo smo ga izvukli na palubu čamca.

Gdje su ostali?

Jednome je granata raznijela ruku . . . Ne znam da li je više živ — odgovorio je Nijemac.

— Treći?

Ne znam

Vec smo namjeravali da se vratimo, kad neko od posade primjeti na obali stariju ženu, kako nešto viče i gestikulira prema nama, pokazujući na cestu.

Drugovi, evo jednog švabe, ode uz Marjan — mogli smo razumjeti pošto smo joj se približili.

Prema brdu je trčao čovjek u sivom radnom kombinovanoj, sa crnom vojničkom kapom na glavi. Očito, bio je to treći član posade koji se već uspio izvući iz gumenog plašta.

Oficir je potrčao za njim, ali je bilo malo vjerojatno da će ga stići.

Opalio sam rafal iznad njegove glave, a on je stao i okrenuo se — priča očevidac.

Ne, Nijemac još nije bio zarobljen i potrča ponovo naprijed još brže.

Spustio sam rafal još niže . . . više se nije mislio, stao je i digao ruke u vis.

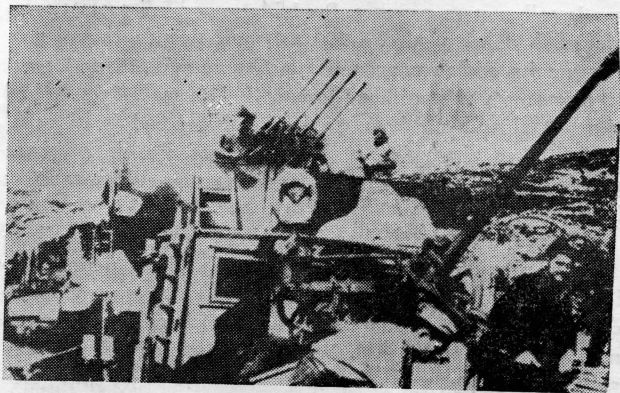
Gdje je parabelum?

— Bacio sam ga u more. Htio je da zataji, ali kad nije imao kud, pokazao je jednu škrapu iz koje su mornari izvadili veliki pištolj.

***

Iz tri čamca, zarobljena su dva člana posade. Trećeg, koji se utopio nije više imalo smisla tražiti.

Mir je ponovo pao nad luku u kojoj je počeo svakodnevni redovni život.

Zarobljavali smo ratne brodove i sa istim tukli neprijatelja

Obalske pomorske straže u NOB-i